Львівський професійний коледж
готельно-туристичного та ресторанного сервісу

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник директора з НМР
_____ Марія СКОРОБОГАТА
26 серпня 2024 р.

Методичні матеріали
для проведення практичних та семінарських занять
з дисципліни «Основи фінансової грамотності»

Спеціальність 241 «Готельно-ресторанна справа»
Освітньо-професійний ступінь фаховий молодший бакалавр
Освітньо-професійна програма «Готельно-ресторанна справа»

Підготувала:
Викладач Кондратюк І.В.

Погоджено на засіданні циклової комісії викладачів професійно-теоретичної підготовки та майстрів виробничого навчання ресторанного сервісу
Протокол № 01 від 26 серпня 2024 р.

Голова циклової комісії _____ Марта ПОЛІЩАК

Львів 2024

Практична робота №1

Тема: Основні принципи заробітку грошей. Визначення суми щомісячного доходу за мінусом відрахувань до бюджету. Аналіз додаткових можливостей та переваг для працівників при офіційному працевлаштуванні

Мета:Сформувати у студентів практичні навички обчислення чистого доходу працівника після сплати податків, ознайомити з системою обов'язкових відрахувань до бюджету та додаткових переваг для офіційно працевлаштованих співробітників.

Завдання:

1. Теоретичний аналіз:

- Дати визначення **валової та чистої заробітної плати**;
- Розкрити поняття **податків**, їх призначення та вплив на доходи працівників;
- Охарактеризувати основні податки, що стягуються із зарплати в Україні:
  - податок на доходи фізичних осіб (ПДФО);
  - військовий збір;
  - єдиний соціальний внесок (ЄСВ).
- Пояснити, які **додаткові пільги та переваги** отримує працівник при офіційному працевлаштуванні (страхування, оплачувані відпустки, соціальні гарантії).

2. Практичне завдання з обчислення доходу:

1. **Вихідні дані:**

Працівник отримує **валову зарплату 20 000 грн на місяць**.

2. **Завдання:**
   - Обчислити **суми обов'язкових відрахувань**:
     - ПДФО — 18% від валової зарплати;
     - Військовий збір — 1,5%;
     - ЄСВ — 22% (сплачує роботодавець, але відображається у витратах).
   - Визначити **чисту зарплату**, яку працівник отримує «на руки».
3. **Розрахунок (приклад):**

- **ПДФО:** 20 000 × 18% = 3 600 грн
- **Військовий збір:** 20 000 × 1,5% = 300 грн
- **Чиста зарплата:** 20 000 − 3 600 − 300 = 16 100 грн

Примітка: ЄСВ сплачується роботодавцем окремо і не зменшує чисту зарплату працівника, але є частиною витрат підприємства.

3. Аналіз переваг офіційного працевлаштування:

Переваги	**Коментар**

Переваги	Коментар
Соціальні гарантії	Пенсійне забезпечення, лікарняні, декретні виплати
Страхування	Обов’язкове медичне страхування, страховка на випадок нещасного випадку
Відпустки	Оплачувана відпустка, святкові дні
Юридична захищеність	Право на захист трудових прав, офіційні трудові договори
Кредитна історія	Можливість отримати кредити та кредити на вигідних умовах

4. Практичне завдання з моделювання:

- Створити **схему впливу податків на доходи працівника**:

o Валовий дохід → Відрахування до бюджету (ПДФО, військовий збір) → Чиста зарплата → Додаткові пільги та соціальні гарантії.

- Розробити **приклад управлінського рішення:**

o Наприклад, адміністратор ресторану пропонує впровадити офіційне працевлаштування всього персоналу.

o Показати, як це впливає на зарплати, податкові відрахування та переваги для працівників.

5. Методи виконання:

- Аналіз законодавчих джерел та нормативів;
- Розрахунок відрахувань та чистого доходу;
- Побудова схем та таблиць;
- Групове обговорення переваг офіційного працевлаштування;
- Презентація результатів.

6. Форми контролю:

- Усне опитування;
- Захист практичної роботи;
- Презентація схеми доходу та відрахувань.

Список використаної літератури:

1. Мінфін України. Податки та обов’язкові платежі. – https://mof.gov.ua
2. Державна податкова служба України. ПДФО, військовий збір, ЄСВ. – https://tax.gov.ua
3. Савлук М. І. Гроші та кредит. – К.: Видавничий дім «Кондор», 2022.
4. Бланк І. А. Фінансова грамотність: теорія і практика. – Х.: Фактор, 2023.

5. Investopedia — Taxes and Payroll Overview (англ.) – https://www.investopedia.com

Посилання на вебресурси:

1. Державна податкова служба України – інформація про ПДФО, військовий збір, ЄСВ

https://tax.gov.ua

2. Міністерство фінансів України – актуальні дані про податки та бюджет

https://mof.gov.ua

3. Національний банк України – огляд фінансових послуг та зарплатних систем

https://bank.gov.ua

4. Investopedia – пояснення податків та чистого доходу (англ.)

https://www.investopedia.com

Практична робота №2

Тема: Податки та пільги. Розробка фінансового портфоліо «Мій план заощаджень».

Мета: Сформувати у студентів розуміння сутності податків та податкових пільг, навчити аналізувати власні доходи і витрати, а також розробляти особистий фінансовий план заощаджень.

Завдання:

1. Теоретичний аналіз

1. Дати визначення поняття **податки**.

Податки — це обов'язкові платежі до державного бюджету, які сплачують фізичні та юридичні особи відповідно до законодавства для фінансування державних і суспільних потреб.

2. Розкрити значення податків у державі:

- формування державного бюджету;
- фінансування освіти, медицини, соціального захисту;
- забезпечення оборони країни;
- розвиток економіки.

3. Охарактеризувати основні види податків, які сплачують громадяни:

Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО)

Основний податок із заробітної плати громадян.

Військовий збір

Обов'язковий платіж, що спрямовується на підтримку обороноздатності держави.

Непрямі податки

Наприклад, податок на додану вартість (ПДВ), який включається у вартість товарів і послуг.

4. Дати визначення **податкових пільг**.

Податкові пільги — це передбачені законодавством переваги, які дозволяють окремим категоріям платників податків сплачувати менші суми податків або бути частково звільненими від їх сплати.

5. Навести приклади податкових пільг:

- податкова соціальна пільга;
- пільги для студентів;
- пільги для осіб з інвалідністю;
- пільги для учасників бойових дій.

2. Практичне завдання

Аналіз впливу податків на доходи громадян

Вихідні дані

Місячний дохід працівника становить **18 000 грн**.

Завдання

1. Визначити суму податку на доходи фізичних осіб (18 %).
2. Визначити суму військового збору (1,5 %).
3. Розрахувати чистий дохід працівника.

Розрахунок

1. ПДФО

18 000 × 18 % = **3 240 грн**

2. Військовий збір

18 000 × 1,5 % = **270 грн**

3. Чиста заробітна плата

18 000 − 3 240 − 270 = **14 490 грн**

3. Розробка фінансового портфоліо

«Мій план заощаджень»

Фінансове портфоліо — це індивідуальний план управління доходами, витратами та заощадженнями.

Етапи створення фінансового портфоліо

1. **Визначення фінансових цілей**

Приклади:

- придбання ноутбука;
- подорож;
- накопичення резервного фонду.

2. **Аналіз доходів**

Джерело доходу	**Сума**
Заробітна плата	14 490 грн
Додатковий дохід	2 000 грн
Загальний дохід	16 490 грн

3. **Планування витрат**

Категорія витрат	**Сума**
Харчування	4 000 грн
Транспорт	1 000 грн
Навчання	1 500 грн
Особисті витрати	2 500 грн
Інші витрати	2 000 грн

4. **Формування заощаджень**

Загальна сума доходу: **16 490 грн**

Загальна сума витрат: **11 000 грн**

Можливі заощадження:

16 490 − 11 000 = **5 490 грн**

Приклад плану заощаджень

Фінансова ціль	**Сума**	**Термін накопичення**
Ноутбук	30 000 грн	6 місяців
Подорож	10 000 грн	3 місяці
Резервний фонд	20 000 грн	1 рік

4. Практичне завдання з моделювання

Створити **схему фінансового планування**:

Доходи → Податки → Чистий дохід → Планування витрат → Заощадження → Фінансові цілі

Студенти повинні:

- розробити власний план заощаджень;
- визначити фінансові цілі;

- презентувати фінансове портфоліо.

5. Методи виконання

- аналіз навчальної літератури;
- розрахунок податкових платежів;
- складання таблиці доходів і витрат;
- моделювання фінансового плану;
- презентація результатів.

6. Форми контролю

- перевірка розрахунків;
- оцінювання фінансового портфоліо;
- усне опитування;
- захист практичної роботи.

Список використаної літератури

1. Бланк І. А. **Фінансова грамотність: теорія і практика.** – Київ: Центр учбової літератури, 2023.
2. Савлук М. І. **Гроші та кредит.** – Київ: Кондор, 2022.
3. Лондар С. Л. **Фінанси домогосподарств.** – Київ: КНЕУ, 2021.

Посилання на вебресурси:

1. Державна податкова служба України – інформація про податки та пільги https://tax.gov.ua
2. Міністерство фінансів України – податкова система України https://mof.gov.ua
3. Національний банк України – фінансова грамотність населення https://bank.gov.ua
4. Organisation for Economic Co-operation and Development – дослідження фінансової грамотностіhttps://www.oecd.org
5. Investopedia – пояснення податків та фінансового планування https://www.investopedia.com

Практична робота №3

Тема: Фінансові установи. Складання особистого бюджету за допомогою інструкції. Групова робота «Бюджет. З життя американських підлітків».

Мета: Сформувати у студентів розуміння ролі фінансових установ у економіці, навчити складати особистий бюджет, планувати доходи і витрати, а також розвивати навички фінансового планування та роботи в групі.

Завдання:

1. Теоретичний аналіз

1. Дати визначення поняття **фінансові установи**.

Фінансові установи — це організації, які здійснюють фінансові операції, пов’язані з управлінням грошовими коштами, кредитуванням, інвестуванням та збереженням заощаджень.

2. Охарактеризувати основні види фінансових установ.

Банки

Надають послуги зберігання коштів, кредитування, переказів та розрахункових операцій. Регулюються Національний банк України.

Кредитні спілки

Фінансові організації, які об’єднують громадян для взаємного кредитування.

Страхові компанії

Забезпечують фінансовий захист у разі настання страхових випадків.

Інвестиційні фонди

Займаються інвестуванням коштів у різні фінансові активи.

Мікрофінансові організації

Надають невеликі кредити населенню.

3. Пояснити значення фінансових установ для населення:

- збереження заощаджень;
- можливість отримання кредитів;
- проведення безготівкових розрахунків;
- інвестування коштів;
- страхування ризиків.

2. Практичне завдання

Складання особистого бюджету

Вихідні дані

Студент отримує щомісячний дохід:

- стипендія — 3 000 грн
- підробіток — 6 000 грн
- допомога від батьків — 2 000 грн

Загальний дохід: 11 000 грн

Завдання

Скласти **особистий бюджет**, розподіливши доходи за категоріями витрат.

Приклад бюджету

Категорія витрат Сума

Категорія витрат	Сума
Проживання	3 000 грн
Харчування	3 500 грн
Транспорт	800 грн
Навчання	700 грн
Розваги	1 000 грн
Заощадження	2 000 грн

Аналіз

Загальні витрати становлять **11 000 грн**, що відповідає сумі доходу.

Студент формує **заощадження у розмірі 2 000 грн**, що є важливим елементом фінансового планування.

3. Групова робота

«Бюджет. З життя американських підлітків»

Студенти об’єднуються у групи по **3–4 особи**.

Завдання групи

1. Ознайомитися з прикладом бюджету підлітка у США.
2. Визначити основні джерела доходу:
- кишенькові гроші від батьків;
- підробіток;
- стипендії або гранти.
3. Визначити основні витрати:
- харчування;
- мобільний зв’язок;
- транспорт;
- одяг;
- розваги.
4. Порівняти:
- бюджет українського студента;
- бюджет американського підлітка.

Результати обговорення

Студенти повинні зробити висновки:

- як формується бюджет у різних країнах;
- які витрати є найбільш поширеними;

- чому важливо планувати особисті фінанси.

4. Практичне завдання з моделювання

Створити **схему управління особистим бюджетом**:

Доходи → Планування витрат → Заощадження → Фінансові цілі

Приклади фінансових цілей:

- купівля техніки;
- подорожі;
- навчання;
- створення резервного фонду.

5. Методи виконання

- аналіз навчальної літератури;
- складання таблиці особистого бюджету;
- групове обговорення;
- порівняльний аналіз бюджетів;
- презентація результатів.

6. Форми контролю

- перевірка складеного бюджету;
- участь у груповій роботі;
- усне опитування;
- захист практичної роботи.

Список використаної літератури:

1. Бланк І. А. **Фінансова грамотність: теорія і практика.** – Київ: Центр учбової літератури, 2023.
2. Савлук М. І. **Гроші та кредит.** – Київ: Кондор, 2022.
3. Лондар С. Л. **Фінанси домогосподарств.** – Київ: КНЕУ, 2021.
4. OECD. **Financial Literacy and Consumer Protection Report.** – Paris, 2023.
5. Lusardi A. **Financial Literacy and Personal Finance.** – Cambridge University Press, 2022.

Посилання на вебресурси:

1. Національний банк України – фінансова грамотність та банківські послуги https://bank.gov.ua
2. Міністерство фінансів України – фінансова політика та бюджет https://mof.gov.ua
3. Organisation for Economic Co-operation and Development – міжнародні дослідження фінансової грамотності https://www.oecd.org

4. Investopedia – пояснення понять бюджету та фінансових установ https://www.investopedia.com

5. National Financial Educators Council – матеріали з фінансової освіти https://www.financialeducatorscouncil.org

Практична робота №4

Тема: Витрати та заощадження. Характеристика та аналіз основних способів заробітку грошей. Визначення та оцінка особистих вимог до заробітку. Перегляд відеоуроку «Фінансова подушка».

Мета: Сформувати у студентів навички аналізу особистих витрат і доходів, ознайомити з основними способами заробітку грошей, навчити визначати власні фінансові потреби та формувати резервний фонд («фінансову подушку безпеки»).

Завдання:

1. Теоретичний аналіз

1. Дати визначення понять.

Витрати — це грошові кошти, які витрачаються на придбання товарів і послуг для задоволення особистих потреб.

Заощадження — це частина доходу, яка не витрачається на поточні потреби і відкладається для майбутнього використання.

2. Пояснити значення заощаджень.

Заощадження дозволяють:

- створити резерв на випадок непередбачених витрат;
- досягти фінансових цілей;
- інвестувати кошти;
- підвищити фінансову стабільність.

3. Охарактеризувати поняття **фінансова подушка безпеки**.

Фінансова подушка — це резерв коштів, який дозволяє людині покривати свої витрати протягом певного часу у разі втрати доходу або виникнення непередбачених ситуацій.

Рекомендований розмір фінансової подушки — **3–6 місяців обов'язкових витрат**.

2. Аналіз основних способів заробітку грошей

Спосіб заробітку	**Характеристика**
Заробітна плата	Основне джерело доходу більшості людей
Підприємницька діяльність	Самостійна організація бізнесу
Фріланс	Виконання завдань дистанційно

Спосіб заробітку	Характеристика
Інвестиції	Отримання доходу від вкладення коштів
Пасивний дохід	Дохід без постійної участі (оренда, дивіденди)

3. Практичне завдання

Аналіз особистих витрат

Студенти повинні скласти перелік своїх щомісячних витрат.

Приклад

Категорія витрат	Сума
Харчування	3 500 грн
Транспорт	900 грн
Навчання	1 200 грн
Мобільний зв’язок та інтернет	400 грн
Розваги	1 000 грн
Інші витрати	1 000 грн

Загальна сума витрат: 8 000 грн

4. Визначення особистих вимог до заробітку

Студенти повинні відповісти на такі питання:

1. Який рівень доходу є достатнім для покриття ваших витрат?
2. Яку суму ви хотіли б відкладати щомісяця?
3. Який спосіб заробітку для вас є найбільш прийнятним?
4. Які навички потрібно розвивати для підвищення доходів?

5. Формування фінансової подушки

Приклад.

Щомісячні витрати становлять **8 000 грн**.

Рекомендований резерв:

8 000 × 3 = **24 000 грн**

8 000 × 6 = **48 000 грн**

Отже, фінансова подушка повинна становити **від 24 000 до 48 000 грн**.

6. Перегляд відеоуроку

Студенти переглядають відеоурок:

Національний банк України — програма з фінансової грамотності

Тема відео:

«Фінансова подушка безпеки: як її створити».

Після перегляду студенти повинні:

- визначити основні принципи формування фінансового резерву;
- пояснити значення фінансової подушки;
- зробити висновки щодо власного фінансового планування.

7. Практичне завдання з моделювання

Створити **схему управління фінансами**:

Доходи → Витрати → Заощадження → Фінансова подушка → Фінансові цілі

8. Методи виконання

- аналіз літературних джерел;
- складання таблиці витрат;
- фінансові розрахунки;
- перегляд та обговорення відеоматеріалу;
- презентація результатів.

9. Форми контролю

- перевірка розрахунків;
- обговорення результатів;
- усне опитування;
- захист практичної роботи.

Список використаної літератури:

1. Бланк І. А. **Фінансова грамотність: теорія і практика.** – Київ: Центр учбової літератури, 2023.
2. Савлук М. І. **Гроші та кредит.** – Київ: Кондор, 2022.
3. Лондар С. Л. **Фінанси домогосподарств.** – Київ: КНЕУ, 2021.

Посилання на вебресурси:

1. Національний банк України https://bank.gov.ua
2. Міністерство фінансів України https://mof.gov.ua
3. Державна податкова служба України https://tax.gov.ua
4. Organisation for Economic Co-operation and Development https://www.oecd.org
5. Investopedia https://www.investopedia.com

Практична робота №5

Тема: Що таке бюджет? Проведення аналізу фінансових установ, їхніх послуг, особливостей роботи та обслуговування клієнтів.

Мета: Сформувати у студентів розуміння сутності бюджету, навчити аналізувати діяльність фінансових установ, їхні послуги та особливості обслуговування клієнтів, а також розвивати навички фінансового планування.

Завдання:

1. Теоретичний аналіз

1. Дати визначення поняття **бюджет**.

Бюджет — це план доходів і витрат за певний період часу, який дозволяє контролювати фінансові ресурси та ефективно ними управляти.

2. Розкрити значення бюджету.

Бюджет допомагає:

- контролювати доходи і витрати;
- планувати заощадження;
- уникати надмірних витрат;
- досягати фінансових цілей.

3. Види бюджетів.

Вид бюджету	**Характеристика**
Особистий бюджет	Планування доходів і витрат окремої людини
Сімейний бюджет	Планування фінансів сім'ї
Державний бюджет	План доходів і витрат держави
Бюджет підприємства	План фінансової діяльності організації

2. Аналіз фінансових установ

Фінансові установи — це організації, які здійснюють фінансові операції та надають послуги з управління грошовими коштами.

Основні фінансові установи України:

- банки
- страхові компанії
- кредитні спілки
- інвестиційні фонди

Регулювання діяльності фінансових установ здійснює

Національний банк України.

3. Практичне завдання

Аналіз фінансових установ та їхніх послуг

Студенти повинні проаналізувати послуги кількох банків.

Приклад:

Фінансова установа	**Основні послуги**	**Особливості обслуговування**
ПриватБанк	банківські рахунки, картки, онлайн-банкінг	зручний мобільний додаток, швидке обслуговування
Ощадбанк	депозити, кредити, державні програми	велика мережа відділень
Monobank	цифровий банкінг, картки, кредити	обслуговування через мобільний додаток

4. Аналіз послуг фінансових установ

Основні банківські послуги:

- відкриття рахунків;
- платіжні картки;
- грошові перекази;
- кредити;
- депозити;
- онлайн-банкінг.

5. Оцінка якості обслуговування клієнтів

Студенти повинні оцінити:

Критерій	**Пояснення**
Швидкість обслуговування	Час виконання операцій
Доступність послуг	Наявність відділень або онлайн-сервісів
Зручність мобільного банкінгу	Функціональність додатків
Надійність	Рівень довіри до банку

6. Практичне завдання з моделювання

Студенти повинні створити **схему фінансового планування**:

Доходи → Формування бюджету → Витрати → Заощадження → Фінансові послуги банків

7. Методи виконання

- аналіз навчальної літератури;
- порівняльний аналіз фінансових установ;
- складання таблиць;

- групове обговорення;
- презентація результатів.

8. Форми контролю

- перевірка виконаних завдань;
- усне опитування;
- презентація результатів аналізу;
- захист практичної роботи.

Список використаної літератури:

1. Бланк І. А. **Фінансова грамотність: теорія і практика.** – Київ: Центр учбової літератури, 2023.
2. Савлук М. І. **Гроші та кредит.** – Київ: Кондор, 2022.
3. Лондар С. Л. **Фінанси домогосподарств.** – Київ: КНЕУ, 2021.

Посилання на вебресурси:

1. Національний банк України – інформація про банки та фінансові послуги https://bank.gov.ua
2. Міністерство фінансів України – бюджетна система України https://mof.gov.ua
3. Державна податкова служба України – податкова система https://tax.gov.ua
4. Organisation for Economic Co-operation and Development – дослідження фінансової грамотності https://www.oecd.org
5. Investopedia – пояснення фінансових понять https://www.investopedia.com

Практична робота №6

Тема:Що таке кредит? Дослідження переваг та недоліків використання різних платіжних інструментів. Перегляд відеоуроку «Банківська картка».

Мета:Сформувати у студентів розуміння сутності кредиту, ознайомити з основними платіжними інструментами, навчити оцінювати їхні переваги та недоліки, а також розвивати навички відповідального використання банківських карток.

Завдання:

1. Теоретичний аналіз

1. Дати визначення поняття **кредит**.

Кредит — це економічні відносини між кредитором і позичальником, за яких одна сторона надає грошові кошти іншій стороні на певний термін із зобов’язанням їх повернення та сплати відсотків.

2. Основні характеристики кредиту:

- терміновість (повернення у визначений строк);
- платність (сплата відсотків);

- повернення;
- цільове використання.

3. Основні види кредитів:

Вид кредиту	Характеристика
Споживчий кредит	Надається для придбання товарів і послуг
Іпотечний кредит	Кредит на придбання нерухомості
Автокредит	Кредит на купівлю автомобіля
Кредитна картка	Кредитні кошти на платіжній картці

Регулювання кредитної системи України здійснює Національний банк України.

2. Платіжні інструменти

Платіжні інструменти — це засоби, за допомогою яких здійснюються розрахунки за товари та послуги.

Основні платіжні інструменти:

- готівкові кошти;
- банківські картки;
- електронні платежі;
- мобільні платежі.

3. Практичне завдання

Аналіз переваг і недоліків платіжних інструментів

Платіжний інструмент	Переваги	Недоліки
Готівкові кошти	простота використання	ризик втрати або крадіжки
Банківська картка	швидкі платежі, безготівкові розрахунки	залежність від банківської системи
Онлайн-платежі	зручність, швидкість	можливі кіберризики
Мобільні платежі	можливість оплати через смартфон	потребують доступу до інтернету

Приклади банківських карток пропонують банки, зокрема ПриватБанк, Ощадбанк, Monobank.

4. Перегляд відеоуроку

Студенти переглядають відеоурок:

«Банківська картка: як користуватися безпечно».

Матеріал підготовлено за програмами фінансової грамотності

Національний банк України.

Після перегляду студенти повинні:

- пояснити принцип роботи банківської картки;
- визначити правила безпечного користування карткою;
- описати переваги безготівкових платежів.

5. Практичне завдання з моделювання

Створити **схему використання платіжних інструментів**:

Доходи → Банківський рахунок → Платіжні інструменти → Оплата товарів і послуг

Студенти повинні:

- обрати найбільш зручний платіжний інструмент;
- пояснити свій вибір;
- представити результати аналізу.

6. Методи виконання

- аналіз навчальної літератури;
- порівняльний аналіз платіжних інструментів;
- складання таблиць;
- перегляд та обговорення відеоматеріалу;
- презентація результатів.

7. Форми контролю

- перевірка виконаних завдань;
- усне опитування;
- аналіз таблиці переваг і недоліків;
- захист практичної роботи.

Список використаної літератури:

1. Бланк І. А. **Фінансова грамотність: теорія і практика.** – Київ: Центр учбової літератури, 2023.
2. Савлук М. І. **Гроші та кредит.** – Київ: Кондор, 2022.
3. Лондар С. Л. **Фінанси домогосподарств.** – Київ: КНЕУ, 2021.

Посилання на вебресурси:

1. Національний банк України – інформація про банківські послуги https://bank.gov.ua
2. Міністерство фінансів України – фінансова система України https://mof.gov.ua
3. Державна податкова служба України – податкова система https://tax.gov.ua

4. Organisation for Economic Co-operation and Development – дослідження фінансової грамотності https://www.oecd.org

5. Investopedia – пояснення фінансових понять https://www.investopedia.com

Практична робота №7

Тема: Інвестування в порівнянні з заощадженнями. Визначення альтернативної вартості заощаджень. Порівняння простого та складного відсотка та визначення їхнього впливу на заощадження. Формування реєстру транзакцій.

Мета: сформувати у студентів розуміння сутності заощаджень та інвестування, навчити визначати альтернативну вартість використання коштів, порівнювати простий і складний відсоток та оцінювати їхній вплив на накопичення фінансових ресурсів, а також розвинути навички ведення реєстру фінансових операцій.

Завдання

1. Теоретичне завдання

Дайте визначення поняттям:

- заощадження;
- інвестування;
- альтернативна вартість;
- простий відсоток;
- складний відсоток.

Поясніть основні відмінності між заощадженнями та інвестуванням.

2. Аналітичне завдання

Складіть порівняльну таблицю **“Заощадження та інвестування”** за такими критеріями:

- мета використання коштів;
- рівень ризику;
- можливий дохід;
- термін вкладення;
- доступність коштів.

3. Розрахункове завдання

Студент має **8000 грн** і планує покласти їх у банк під **9% річних** на **3 роки**.

1. Обчисліть суму заощаджень за **простим відсотком**.
2. Обчисліть суму заощаджень за **складним відсотком**.
3. Порівняйте результати та зробіть висновок, який вид відсотка є вигіднішим.

4. Практичне завдання

Визначте **альтернативну вартість заощаджень**.

Ситуація:

Студент має **10 000 грн**. Він може:

- покласти гроші на депозит під **8% річних**,
- або інвестувати їх у невеликий онлайн-проєкт із очікуваною прибутковістю **12% річних**.

Визначте:

- можливий дохід у кожному випадку;
- який варіант є вигіднішим;
- що буде альтернативною вартістю вибору депозиту.

5. Практичне завдання

Сформуйте **реєстр фінансових транзакцій** за один тиждень (умовний приклад).

Дата	Опис операції	Доходи	Витрати	Залишок
01.03	Заробіток	2500	–	2500
02.03	Покупка продуктів	–	400	2100
04.03	Транспорт	–	120	1980
06.03	Подарунок	500	–	2480

Проаналізуйте:

- які витрати були найбільшими;
- чи є можливість збільшити суму заощаджень.

Список використаної літератури:

1. Бланк І. А. **Фінансова грамотність: теорія і практика**. – Харків: Фактор, 2023.
2. Савлук М. І. **Гроші та кредит**. – Київ: КНЕУ, 2022.
3. Лондар С. Л. **Фінанси домогосподарств: управління заощадженнями та інвестиціями**. – Київ: КНЕУ, 2021.

Посилання на вебресурси:

1. Національний банк України – інформація про заощадження, інвестиції та фінансові інструменти https://bank.gov.ua
2. Міністерство фінансів України – навчальні матеріали з фінансової грамотності, планування доходів і витрат https://mof.gov.ua
3. Державна податкова служба України – податкові аспекти фінансових операцій та інвестицій https://tax.gov.ua

4. Investopedia – пояснення простого та складного відсотка, заощаджень та інвестування https://www.investopedia.com

5. Organisation for Economic Co-operation and Development – міжнародні дослідження фінансової грамотності та управління особистими фінансами https://www.oecd.org

Практична робота №8

Тема: Довгострокові інвестиції. Розробка порад щодо свідомого та раціонального споживання. Перегляд відеоуроку «Безпечний онлайн-шопінг». Перегляд відеоуроку «Безпека в геймінгу».

Мета: Сформувати у студентів навички планування довгострокових інвестицій, навчити оцінювати ризики та доходи інвестицій, розробляти поради щодо свідомого та раціонального споживання, а також підвищити обізнаність про безпечні фінансові операції в онлайн-середовищі та ігрових платформах.

Завдання

1. Теоретичний аналіз

1. Дати визначення понять:

- **Довгострокові інвестиції** – вкладення коштів у фінансові інструменти, активи чи проєкти на тривалий термін (понад 1 рік) з метою отримання доходу та збереження капіталу.
- **Свідоме споживання** – раціональне використання коштів з урахуванням потреб та фінансових можливостей.
- **Ризик та доходність** – співвідношення потенційного прибутку інвестицій і ймовірності його втрати.

2. Пояснити значення довгострокових інвестицій:

- забезпечують стабільне зростання капіталу;
- дозволяють планувати великі витрати у майбутньому;
- допомагають досягати фінансових цілей (квартира, освіта, пенсія).

3. Охарактеризувати основні правила свідомого та раціонального споживання:

- планування бюджету;
- контроль витрат;
- уникнення імпульсивних покупок;
- оцінка співвідношення ціни та якості товарів та послуг.

2. Практичне завдання

1. **Аналіз інвестиційних можливостей**

Студенти повинні скласти таблицю потенційних довгострокових інвестицій та оцінити їх:

Інвестиційний інструмент	Можлива доходність	Ризик	Тривалість вкладення
Облігації	8%	низький	3–5 років
Акції	12%	високий	5–10 років
Депозит	6%	низький	1–3 роки
Інвестиційний фонд	10%	середній	3–7 років

2. **Розробка порад щодо свідомого споживання**

Студенти повинні скласти **мінімум 5 порад**, наприклад:

- створювати щомісячний бюджет;
- визначати пріоритети витрат;
- планувати покупки заздалегідь;
- оцінювати вигоду від онлайн-шопінгу;
- уникати зайвих кредитів та імпульсивних витрат.

3. Перегляд відеоуроків

1. **“Безпечний онлайн-шопінг”** – студенти повинні визначити основні правила безпечного проведення платежів та уникнення шахрайства.
2. **“Безпека в геймінгу”** – студенти аналізують, як захистити особисті дані та кошти під час онлайн-ігор.

Після перегляду потрібно відповісти на питання:

- Які ризики існують при онлайн-покупках та в іграх?
- Як можна їх мінімізувати?
- Які фінансові інструменти безпечні для регулярного використання онлайн?

4. Практичне завдання з моделювання

Створити **схему фінансового планування для довгострокових інвестицій та безпечного споживання**:

Доходи → Частина на споживання → Частина на заощадження → Довгострокові інвестиції → Фінансові цілі

5. Методи виконання

- аналіз літературних джерел;
- складання таблиць і схем;
- розрахунок потенційного доходу від інвестицій;
- перегляд та обговорення відеоматеріалу;
- презентація результатів.

6. Форми контролю

- перевірка таблиць та схем;
- усне опитування;
- захист практичної роботи;
- обговорення порад щодо свідомого споживання.

Список використаної літератури:

1. Бланк І. А. **Фінансова грамотність: теорія і практика.** – Київ: Центр учбової літератури, 2023.
2. Савлук М. І. **Гроші та кредит.** – Київ: Кондор, 2022.
3. Лондар С. Л. **Фінанси домогосподарств.** – Київ: КНЕУ, 2021.

Посилання на вебресурси:

1. Національний банк України – фінансова грамотність та інвестиції https://bank.gov.ua
2. Міністерство фінансів України – фінансове планування та заощадження https://mof.gov.ua
3. Державна податкова служба України – податкові аспекти інвестицій та доходів https://tax.gov.ua

Практична робота №9

Тема: Ризики та відповідальність. Складання графіку погашення кредиту. Розробка плану дій для виправлення негативної кредитної історії.

Мета: Сформувати у студентів практичні навички оцінки ризиків кредитних операцій, навчити складати графік погашення кредиту та розробляти план дій для покращення кредитної історії.

Завдання:

1. Теоретичний аналіз

1. Дати визначення понять:

- **Кредит** – грошові кошти, надані кредитором позичальнику на умовах повернення з відсотками.
- **Кредитна історія** – інформація про виконання позичальником своїх кредитних зобов’язань.
- **Фінансові ризики** – ймовірність неповернення кредиту або виникнення збитків.
- **Відповідальність позичальника** – зобов’язання виконувати умови кредитного договору, включаючи сплату відсотків та погашення основної суми боргу.

2. Основні види ризиків при кредитуванні:

- непогашення кредиту в строк;

- прострочення платежів;
- підвищення процентної ставки;
- вплив фінансових труднощів на особистий бюджет.

2. Практичне завдання

2.1 Складання графіку погашення кредиту

Вихідні дані:

- Сума кредиту: **20 000 грн**
- Термін кредиту: **6 місяців**
- Процентна ставка: **12% річних**
- Тип платежу: рівномірні щомісячні платежі (аннуїтет)

Крок 1: Розрахунок місячної процентної ставки

r = 12% / 12 = 1% = 0,01

Крок 2: Розрахунок щомісячного платежу за формулою ануїтету:

A=Pr(1+r)n(1+r)n−1A = P \frac{r(1+r)^n}{(1+r)^n - 1}A=P(1+r)n−1r(1+r)n

де:

P – сума кредиту (20 000 грн),

r – місячна ставка (0,01),

n – кількість місяців (6).

A=200000,01(1+0,01)6(1+0,01)6−1=200000,01·1,061521,06152−1=200000,01061520,06152≈3448,5 грн/місяцьA = 20000 \frac{0,01(1+0,01)^6}{(1+0,01)^6 - 1} = 20000 \frac{0,01 \cdot 1,06152}{1,06152 - 1} = 20000 \frac{0,0106152}{0,06152} \approx 3448,5 \text{ грн/місяць}A=20000(1+0,01)6−10,01(1+0,01)6=200001,06152−10,01·1,06152 =200000,061520,0106152≈3448,5 грн/місяць

Крок 3: Графік погашення кредиту

Місяць	Основний борг	Відсотки	Щомісячний платіж	Залишок боргу
1	3 315,8	132,7	3 448,5	16 684,2
2	3 348,0	100,5	3 448,5	13 336,2
3	3 381,0	67,5	3 448,5	9 955,2
4	3 414,0	34,5	3 448,5	6 541,2
5	3 448,0	0,5	3 448,5	3 093,2
6	3 093,2	0	3 093,2	0

Примітка: відсотки розраховані щомісяця на залишок боргу.

2.2 Розробка плану дій для виправлення негативної кредитної історії

1. Перевірити кредитну історію через **Бюро кредитних історій**.
2. Погасити всі прострочені платежі та штрафи.
3. Укласти договір реструктуризації за потреби.
4. Використовувати кредитні кошти обережно (не перевищувати 30–40% доходу на кредити).
5. Регулярно погашати кредити вчасно, формуючи позитивну історію.
6. Зберігати документи про погашення кредитів для підтвердження фінансової дисципліни.

3. Методи виконання

- розрахунок щомісячного платежу;
- складання графіку погашення кредиту;
- аналіз кредитної історії;
- розробка практичних порад щодо виправлення негативних записів.

4. Форми контролю

- перевірка графіку погашення кредиту;
- усне опитування;
- обговорення плану дій щодо кредитної історії;
- захист практичної роботи.

Список використаної літератури:

1. Бланк І. А. **Фінансова грамотність: теорія і практика.** – Харків: Фактор, 2023.
2. Савлук М. І. **Гроші та кредит.** – Київ: Кондор, 2022.
3. Лондар С. Л. **Фінанси домогосподарств.** – Київ: КНЕУ, 2021.

Посилання на вебресурси:

1. Національний банк України – інформація про кредити та фінансову грамотність https://bank.gov.ua
2. Міністерство фінансів України – планування особистих фінансів, кредити https://mof.gov.ua

Практична робота №10

Тема: Види страхування. Розробка порад щодо формування надійної кредитної історії. Перегляд відеоуроку «Легкі кредити».

Мета: Сформувати у студентів розуміння видів страхування та їхнього значення для фінансової безпеки, навчити оцінювати ризики, пов’язані з особистими фінансами,

розробляти поради щодо формування позитивної кредитної історії та аналізувати інформацію з відеоуроків про кредити.

Завдання:

1. Теоретичний аналіз

1. Дати визначення понять:

- **Страхування** – фінансовий механізм захисту від можливих матеріальних втрат у випадку непередбачуваних подій.
- **Кредитна історія** – інформація про попередні кредити, погашення боргів та фінансову дисципліну позичальника.
- **Фінансовий ризик** – можливість втратити кошти або отримати менший дохід, ніж очікувалося.

2. Основні види страхування:

Вид страхування	**Характеристика**	**Приклад**
Обов’язкове	Передбачено законом, забезпечує базовий захист	Медичне страхування, автоцивілка
Добровільне	Обирається за бажанням клієнта, додатковий захист	Страхування майна, страхування життя
Індивідуальне	Страхування конкретної особи або майна	Страхування здоров’я, квартири
Колективне	Страхування групи людей	Страхування працівників підприємства

3. Пояснити значення страхування:

- зменшує фінансові ризики;
- забезпечує матеріальну підтримку у непередбачуваних ситуаціях;
- підвищує фінансову стабільність родини чи підприємства.

2. Практичне завдання

2.1 Розробка порад щодо формування надійної кредитної історії

1. Перевіряйте кредитну історію через **Бюро кредитних історій** перед подачею заявки на кредит.
2. Завжди сплачуйте кредити вчасно або скористайтеся автоматичними нагадуваннями.
3. Не перевищуйте 30–40% щомісячного доходу на обслуговування кредитів.
4. Уникайте одночасного відкриття великої кількості кредитів.

5. Вчасно погашайте штрафи та пеню, якщо вони виникли.

6. Використовуйте кредитні продукти відповідально, формуючи позитивну репутацію для майбутніх фінансових операцій.

2.2 Практичне завдання з моделювання кредитної історії

Вихідні дані:

- Позичальник отримав кредит 10 000 грн під 10% річних на 4 місяці.
- Пропонується скласти графік погашення та оцінити вплив прострочення 1 місяця.

Крок 1: Розрахунок щомісячного платежу (аннуїтет)

Місячна ставка: r = 10% / 12 = 0,00833 ≈ 0,0083

n = 4 місяці

P = 10 000 грн

A=Pr(1+r)n(1+r)n−1=100000,0083·(1,0083)4(1,0083)4−1≈2540 грн/місяцьA = P \frac{r(1+r)^n}{(1+r)^n - 1} = 10000 \frac{0,0083 \cdot (1,0083)^4}{(1,0083)^4 - 1} \approx 2540 \text{ грн/місяць}A=P(1+r)n−1r(1+r)n=10000(1,0083)4−10,0083·(1,0083)4

≈2540 грн/місяць

Крок 2: Графік погашення кредиту

Місяць	Основний борг	Відсотки	Щомісячний платіж	Залишок боргу
1	2 520	20	2 540	7 480
2	2 540	0	2 540	4 940
3	2 540	0	2 540	2 400
4	2 400	0	2 400	0

Примітка: якщо місячний платіж прострочено на 1 місяць, до суми додається штраф і відсотки за прострочення, що негативно впливає на кредитну історію.

3. Перегляд відеоуроку

- Відео: **“Легкі кредити”**
- Після перегляду студенти повинні:
  - визначити ризики швидких кредитів;
  - пояснити, як уникнути прострочень та перевитрат;
  - сформулювати власні поради щодо безпечного користування кредитами.

4. Методи виконання

- аналіз літературних джерел;
- розрахунок ануїтетних платежів;
- складання графіку погашення;
- розробка порад щодо кредитної історії;

- обговорення відеоуроку;
- презентація результатів.

5. Форми контролю

- перевірка графіку погашення кредиту;
- усне опитування;
- захист практичної роботи;
- обговорення ризиків швидких кредитів та формування надійної кредитної історії.

Список використаної літератури:

1. Бланк І. А. **Фінансова грамотність: теорія і практика.** – Харків: Фактор, 2023.
2. Савлук М. І. **Гроші та кредит.** – Київ: Кондор, 2022.
3. Лондар С. Л. **Фінанси домогосподарств.** – Київ: КНЕУ, 2021.

Посилання на вебресурси:

1. Національний банк України – фінансова грамотність та страхування https://bank.gov.ua
2. Міністерство фінансів України – кредитні продукти та управління ризиками https://mof.gov.ua
3. Бюро кредитних історій – перевірка та аналіз кредитної історії https://www.bki.com.ua